

Nabestaanden zijn wij. Wij staan hier simpelweg omdat wij bestaan. We staan vandaag stil bij hen die in ons bestaan betekenis hadden en hebben. Ouders, broers, zusters, kinderen, partners, collega's. Waar **zij** gestopt werden in hun leven, gaan **wij** verder, ná hen, zónder hen. Met **hun** dood is er een gat gevallen in ieders persoonlijk leven, in het gezin, in de familie, in de groep collega's. Kan dat eigenlijk wel, na-bestaan? Verder gaan nadat je tot op de bodem van je eigen bestaan bent getuimeld? Het antwoord op die vraag is een overtuigd "ja". Na-bestaan kán. Sterker nog; het kan niet ánders.

Alle ouders kennen de gedachte aan de kwetsbaarheid van het kind, dat letterlijk en figuurlijk deel is van henzelf, duwen elke ongewenste gedachte aan het noodlot geschrokken weg en richten zich snel weer op het vertrouwen in de toekomst. Ja, **ook** als hun kind kiest voor het politievak en in aanraking komt met de risico's van dat beroep. Risico's die te maken hebben met zaken die de meesten van ons nog nooit van dichtbij hebben gezien, risico, s met de geur en de smaak van geweld.

Als het ondenkbare werkelijkheid is geworden verbleken alle gedachten erover. Alle nabestaanden kunnen getuigen van de confrontatie met de verbijstering van het verlies, de machteloosheid en radeloosheid. Welke broer of zus kent niet het verdriet van de ouders en het besef dat alles voorgoed veranderd is en niets meer vanzelfsprekend zal zijn? Welke grootouder kent niet het verdriet om het verlies van hun kleinkind én de pijn van hun kinderen? Welke partner kent niet het gevoel van grote eenzaamheid, het niet meer wakker worden naast de geliefde, het alleen verder moeten. Welke collega kent niet de schok van het gebeuren, het collectieve verdriet waarin de gevaren en risico' van het vak eens te meer duidelijk zijn geworden. Ja, het is een gebeurtenis die zich doorvreet in de hele omgeving, als scheurend ijs dat zich vormt tot een wak waar je maar moeilijk uitkomt en waar je maar al te gemakkelijk in terugglijdt in de pogingen er bovenop te komen. Het leven van je dierbare, gestold in tijd. Voor altijd zal er minder blauw zijn op straat en dan nog fletser van kleur

De dood van een dierbare is tegelijkertijd voor de nabestaanden een "levensopdracht", namelijk om zich te leren verhouden tot het verlies. In hun voor eeuwige **afwezigheid** zijn onze doden meer **aanwezig** dan ooit en vullen gaandeweg de herinneringen aan een leven sámen. Herinneringen die in elke cel opgeslagen zijn, voor altijd aanwezig onder onze huid. Herinneringen aan hoe goed het was, hoe compleet, hoe nog intact vooral. Herinneringen die hand in hand gaan met verlangen en knagende heimwee naar wat was, en nooit meer zal zijn: De ontmoeting, het zien, het horen van de stem, de handdruk, de omhelzing, de lach, de nabijheid. Rouwen is een knagende heimwee naar een dierbaar leven dat niet meer is, maar toch altijd verbonden zal blijven met ons leven en betekenis houdt. Een leven dat hoe dan ook een schakel is in een ketting van verleden, heden en toekomst. Ook toekomst? Ja, ook toekomst. Over de dood heen blijven onze dierbaren deel van ons bestaan en blijven ons inspireren. En daar ligt, naar mijn mening, de kans op een zinvol nabestaan. Niet met onze rug naar de toekomst, maar toekomstgericht op het leven en alles wat het te bieden heeft. Ons leven béleven, zonder

onze ogen te sluiten voor het verlies dat medebepalend is voor onze toekomst. Alleen in het heden en in de toekomst kan ons leven weer vorm krijgen en zinvol zijn.

Voor kinderen en kleinkinderen die geboren worden na de dood is er een familielid dat ze nooit in levende lijve zullen ontmoeten, maar dat voelbaar aanwezig is in hun vaders en moeders, tantes, ooms, grootouders, kortom, deel is van de familie. En zo zal ook voor hén de dode levendig worden. De natuurlijke bijdrage van kinderen is dat ze graag willen wéten en ons uitnodigen te vertellen over degene die er niet meer is. Zij kunnen als geen ander op natuurlijke wijze verdriet en troost combineren, de brug slaan tussen verleden , heden en toekomst.

Mijn kleindochter zat naast mij in de auto, keek om zich heen en ontdekte ze het kleine ijzeren sleuteltje dat aan het spiegeltje hing. Ze wees er naar: " van wie is dat sleuteltje?" " Van de grote Arjen" antwoordde ik. "Die was dood gegaan toch?" "Zeker", antwoordde ik. Ik pakte het sleuteltje en gaf het aan haar. Tot haar verbeelding sprak het, dat het sleuteltje een rol had gespeeld in het ' vangen van boeven'. Ze luisterde ademloos en bleef daarna even stil. "Echt"? vatte ze al haar gedachten kort en bondig samen. Thuis gekomen haalde ze uit de verkleedkist de mooiste prinsessenjurk en vleugels. "Blijf jij maar even hier" gebod ze en danste lichtvoetig naar boven. Het huis sloot zich om haar heen en mompelde al zijn geluiden. Geluiden van toen en nu, onveranderd in de tijd. De trap fluisterde krakend toen ze weer naar beneden liep. Even later sneed haar heldere stemmetje als kristal door de ruimte: "Ik heb de grote Arjen gezien." Ik zei: "hallo voegde ze toe "Oh ja""? Vroeg ik Ze knikte met overtuiging. En toen? "En toen zei hij hallo terug", antwoordde ze. En mijn kleindochter, die nog zo dicht bij de oorsprong van het leven stond had er geen moeite mee haar wereld en die van hem als vanzelfsprekend te verbinden. Het huis, beschenen door de zon, kleurde licht op. Onder een blauwe hemel keerden de bloemen zich naar het licht en even was alles één geheel van verleden en heden, van dood en leven, van vreugde en verdriet.